

2. Выготский Л. С. Мышление и речь / Л. С. Выготский. – М. : Лабиринт, 2001. – 368 с.
Vygotsky L. Myshleniye i rech [Thinking and Speech] / L. Vygotsky. – М. : Labirint, 2001. – 368 s.
3. Лурия А. Р. Язык и сознание / А. Р. Лурия. – Изд. 2-е. – Ростов н/Д., 2003.
Luriya A. R. Yazyk i soznaniye [Language and consciousness] / A. Luriya. – Ed. 2nd. – Rostov n/D., 2003.

УДК 159.923

О. В. Камінська

Received: November 15, 2016

Revised: January 21, 2017

Accepted: February 10, 2017

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ ПІД ЧАС РОБОТИ З ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОЮ МОЛОДДЮ

У статті проаналізовано особливості здійснення психоконсультативної роботи з молодими людьми, яким властиві прояви інтернет-залежності. Розглянуто методологічні засади роботи із цим видом залежності, обґрунтовано систему психокорекційних засобів впливу на молодь, описано процес апробації та результативність стратегії психокорекції інтернет-залежності. Установлено, що подолання інтернет-залежності слід розглядати як процес впливу на особистість за допомогою психопрофілактичних, корекційних, розвивальних засобів для актуалізації її внутрішніх ресурсів, відповідної зміни мотиваційно-ціннісної, емоційно-вольової, когнітивної й конативної сфер, що забезпечує конструктивне сприймання віртуальної реальності. Зосереджено увагу на специфіці процесу психоконсультації як засобу корекції адиктивної поведінки. Визначено теоретичні підходи та психологічні напрями, що лягли в основу розроблення стратегії психологічного консультування під час роботи з інтернет-залежними людьми. Описано основні етапи консультування, завдання, що розв'язують на кожному з них, використані техніки та результати роботи. Доведено доцільність використання методу мотиваційного інтерв'ювання, що включали в процес індивідуального консультування та використовували для забезпечення стійкої мотивації долати інтернет-залежності. Його застосування передбачало виникнення імпульсу до зміни деструктивної поведінки, джерелом якої була мотивація самої залежної особистості, що почала чітко усвідомлювати необхідність змін. Описано процес і результат апробації розробленої стратегії психоконсультативної роботи. У ході перевірки ефективності запропонованої стратегії встановлено наявність конструктивних змін, що свідчать про зни-

ження рівня інтернет-залежності в осіб, які утворили експериментальну групу, та з якими процес психологічного консультування проводили за запропонованою схемою.

Ключові слова: інтернет-залежність, адикція, психологічне консультування, психоконсультативна техніка, психокорекція.

Kaminska O. V. Psychological Counseling with Internet-Addicted Youth.

This article analyzes the specifics of psychological counseling of young people that show signs of Internet addiction. The author described the methodological principles of this kind of addiction, the influence over the youth, the strategies in correction the Internet addiction. The author found out that the Internet addiction should be viewed as a process of influence on personality by means of prevention, remedial and developmental tools to update its internal resources corresponding the changes in motivational value, emotional and volitional, cognitive areas, providing constructive perception of virtual reality. The article focuses on the specifics of the process of counseling as a mean of correcting the addictive behavior. The theoretical approaches and psychological trends underlying the development strategy of psychological counseling that deal with Internet-dependent people have been attached. The author described the basic stages of counseling, the problem that are solved at each stage of individual counseling. The expediency of using the method of motivational interviewing, which was included in the process of individual counseling and used to provide the sustained motivation overcome the internet addiction has been proved. Its use implies the emergence of changes in destructive behavior, which was a source of motivation of a dependent personality, who began to clearly understand the need for change. The process and the result of testing strategies developed the psychological counseling. During the test of the proposed strategy effectiveness the author has established the presence of structural changes that indicate a decline in Internet addiction of individuals who formed the experimental group, and that the process of counseling was held on the proposed scheme.

Key words: internet addiction, addiction, psychological counseling, psychological counseling technique, psychological correction.

Каминская О. В. Особенности психологического консультирования при работе с интернет-зависимой молодежью. В статье анализируются особенности осуществления психоконсультативной работы с молодыми людьми, которым свойственны проявления интернет-зависимости. Рассмотрены методологические основы работы с этим видом зависимости, обосновано систему психокоррекционных средств воздействия на молодежь, описан процесс апробации и результативность стратегии психокоррекции интернет-зависимости. Установлено, что преодоление интернет-зависимости следует рассматривать как процесс воздействия на личность с помощью психопрофилактических, коррекционных, развивающих средств с целью актуализации ее внутренних ресурсов, соответствующего изменения мотивационно-ценностной, эмоционально-волевой, когнитивной, конативной сфер, что обеспечивает конструктивное восприятие виртуальной реальности. Сосредоточено внимание на специфике процесса психоконсультирования как средства коррекции аддиктивного пове-

дения. Определены теоретические подходы и психологические направления, которые легли в основу разработки стратегии психологического консультирования при работе с интернет-зависимыми людьми. Описаны основные этапы консультирования, задачи, решаемые на каждом из них, использованные техники и результаты работы. Доказана целесообразность использования метода мотивационного интервьюирования, который был включен в процесс индивидуального консультирования и использовался для обеспечения устойчивой мотивации преодоления интернет-зависимости. Его применение предусматривало возникновение импульса к изменению деструктивного поведения, источником которого была мотивация самой зависимой личности, которая начала четко осознавать необходимость перемен. Описан процесс и результат апробации разработанной стратегии психоконсультативной работы. В ходе проверки эффективности предложенной стратегии установлено наличие конструктивных изменений, свидетельствующих о снижении уровня интернет-зависимости у лиц, вошедших в экспериментальную группу, и с которыми процесс психологического консультирования проводился по предложенной схеме.

Ключевые слова: интернет-зависимость, аддикция, психологическое консультирование, психоконсультативна техника, психокоррекция.

Постановка наукової проблеми та її значення. У сучасному соціумі інтернет-залежність як вид технологічних адикцій набуває швидкого поширення, особливо серед молоді. Це зумовлено тим, що використання новітніх технологій пошуку інформації й комунікацій стало частиною повсякденного життя людей та елементом молодіжної субкультури. Наявність сукупності особистісних і соціально-психологічних передумов робить людину особливо чутливою до впливу віртуальної реальності, що призводить до запуску механізму виникнення адикції. Означена тенденція вимагає активного розроблення піднятої проблеми та створення системи засобів психокорекції інтернет-залежності.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Зважаючи на значну актуальність проблеми інтернет-залежності, вона піддається активному вивченню для виявлення ефективних засобів та методів її корекції. Так, у процесі корекції інтернет-залежної особистості використовують такі методи: сугестивні, дидактичні, навчання саногенному мисленню, методи групової психокорекції [1]; метод актуалізації ресурсів, гіпнотична базисна інтеграція, інтегративна сугестія й аутосугестія, креативний гіпноз, метод контрастних переживань, кумуляції радості, психомодельючого модернізму, тілесно-фіксованої імітації, психомодельючого гротеску, позитивного символічного опосередкування [3]; навіювання й самонавіювання, переконання, психоаналіз, корекція

через працю, через раціональну організацію дитячого колективу, самокорекція, метод ігнорування [5]. Незважаючи на це, стратегії психоконсультативної роботи з інтернет-залежними людьми в сучасній науці представлені недостатньо.

Отже, **мета статті** – описати стратегію психологічного консультування під час роботи з інтернет-залежною молоддю.

Методи та методики. У процесі перевірки ефективності розробленої стратегії психоконсультативної роботи повторно використовували методики, застосовані на констатуючому етапі дослідження, для виявлення динаміки інтернет-залежності, а саме: тест на інтернет-залежність (К. Янг в адаптації В. О. Бурової), шкала інтернет-залежності (Чен), опитувальник «Сприйняття інтернету» (О. А. Щепіліна). Для перевірки статистичної значущості змін використано критерій Фішера.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Робота з особами, у яких спостерігали прояви інтернет-залежності, у процесі консультативної роботи передбачала використання методу мотиваційного інтерв'ювання, котрий запропонував В. Міллер [9]. Цей метод уключили в процес індивідуального консультування й використовували для забезпечення стійкої мотивації подолання інтернет-залежності. Його застосування передбачає виникнення імпульсу до зміни деструктивної поведінки з мотивів самого клієнта, який починає чітко усвідомлювати необхідність змін. В основу роботи покладено положення В. Міллера, відповідно з якими процес зміни поведінки включає: усвідомлення проблеми, емоційне переживання із цього приводу, усвідомлення ступеня впливу проблеми на близьких людей, переоцінку самого себе, соціальних ресурсів. Відбувається активізація власних ресурсів, прийняття допомоги, створення умов, що сприяють змінам, підтримка змін, контроль провокувальних факторів. Основні принципи мотиваційного інтерв'ю: співпереживання клієнтові, виявлення суперечностей і робота з ними, уникнення безпосереднього переконання, зменшення спротиву, розвиток самостійності клієнта в прийнятті та реалізації рішень. Отож мета методу мотиваційного інтерв'ювання полягає в тому, щоб стимулювати і скеровувати процес, у ході якого особистість обдумує і приймає рішення, що призводить до зміни її залежної поведінки.

Ураховуючи сутність методу мотиваційного інтерв'ювання викремлено завдання роботи з інтернет-залежною особистістю в

процесі консультування: аналіз стилю життя клієнта, його проблем і проявів інтернет-залежності; аналіз впливу інтернет-залежності на різні сфери життя (здоров'я, сімейні, міжособистісні стосунки, ставлення до себе, ступінь психологічного комфорту чи дискомфорту); аналіз специфіки сприйняття особистістю інтернету та своєї залежності (її плюсів і мінусів); обговорення того, як особистість бачить своє майбутнє й теперішнє життя (співвідношення мрій і реальності) в стані залежності та без неї; аналіз побоювань, що виникають у зв'язку з пропрацюванням залежності; супровід і підтримка в процесі побудови нового стилю життя – вільного від залежності.

Процес подолання інтернет-залежності в ході проведення психологічного консультування передбачав проходження особистості через декілька стадій роботи.

Сутність першого етапу полягала в усвідомленні інтернет-залежності як проблеми. Основним його завданням було нівелювання дії механізму заперечення, а очікуваним результатом – усвідомлення необхідності роботи над проблемою залежності. При цьому використовували такі техніки: вербалізація; акцентування емоцій; мовчання консультанта, у якому клієнт відчуває прийняття; «рефлексивне дзеркало».

Другий етап був спрямований на переоцінку стилю життя клієнта й передбачав нівелювання дії механізму інтелектуалізації. Очікуваним результатом було усвідомлення наслідків власної залежності. Використовували такі техніки: просте відображення; посилене відображення; двостороннє відображення.

Третій етап передбачав переоцінку клієнтом власної особистості та мав за мету нівелювання дії механізму витіснення. Робота передбачала усвідомлення клієнтом причин залежності. Використовували такі техніки: зміщення фокуса; згода із зміщенням; зменшення тягара психологічних проблем.

На четвертому етапі, який був орієнтований на переоцінку ставлення до віртуальної реальності, що виникає в інтернет-середовищі, розвивалася стійкість до дії таких властивостей інтернет-середовища, як анонімність, безпечність, відкритість, доступність, необмеженість. Очікуваним результатом було сприйняття інтернету як інформаційного ресурсу, а не сфери самореалізації. Для цього використовували такі техніки: рефреймінг; неочікуване прийняття сторони клієнта; розкриття нового ракурсу бачення проблеми.

П'ятий етап передбачав вироблення внутрішньої стратегії подолання залежності й мав за мету нівелювання деструктивної дії меха-

нізмів психологічного захисту. Результатом було вироблення чіткої лінії зміни власної поведінки й окремих особистісних характеристик. При цьому використано такі техніки: вербальна підтримка; парафраз; уточнення; насичені паузи; конкретизація очікуваного результату; розширення горизонтів бачення світу.

На шостому етапі розширювали внутрішні ресурси особистості клієнта й актуалізували його можливості щодо подолання залежності. Результатом роботи був запуск процесу ефективної боротьби особистості з власною залежністю. Застосовували такі техніки: підсилення впевненості клієнта; формування готовності до досягнень; реконструкція втраченого сенсу.

Сьомий етап передбачав здійснення змін і запуск процесу зцілення й був спрямований на апробацію форм поведінки вільної від залежності. Основна техніка, яку використовували на цьому етапі, – це емоційна підтримка.

Заключний етап спрямований на закріплення нового стилю життя й передбачав перетворення нових поведінкових стратегій у стереотипні. Результатом роботи стало вироблення стійкості до впливів, здатних повернути особистість до стану залежності. Основна техніка, яку використовували при цьому, – узагальнення.

Схарактеризуємо використані техніки. Техніку «рефлексивне дзеркало» [2, с. 98–100] використовували для того, щоб інтернет-залежна особистість мала змогу оцінити свої дії збоку, що спонукало її до зміни деструктивних форм поведінки.

Техніка «зменшення тягаря психологічних проблем» надавала можливість послабити емоційну напругу, по-новому оцінити життєві обставини, які спонукали до формування залежності, що створювало підґрунтя для реконструкції системи цінностей та стилю життя [2, с. 80–81].

Використання техніки «розкриття нового ракурсу бачення проблеми» [2, с. 80–81] дало змогу розширити джерела пошуку ресурсів для вирішення проблемних ситуацій й інтернет-залежності загалом.

Техніку «конкретизація очікуваного результату» [4] використовували для формування чіткої картини того, до чого особистість прагне, з вербалізацією висунутих цілей.

Застосування техніки «підсилення впевненості клієнта» [4] зумовлено її значним ефектом, оскільки сприяє формуванню віри у свої можливості та здатність долати труднощі в процесі роботи із залежністю.

Вагома також техніка «формування готовності до досягнень» [4], оскільки вона дає змогу особистості налаштуватися на позитивні зміни, що сприяє процесу зцілення.

Техніку «насичені паузи» [7] використовували для підсилення особливо відповідальних моментів у розповіді індивіда, що спонукало його до рефлексії та подальшого саморозкриття.

Застосування техніки «парафраз» [8] дало змогу краще зрозуміти висловлювання людини, звернути її увагу на окремі моменти розповіді, по-новому сформулювати ключову ідею висловлювання.

Використання техніки «уточнення» [5] дало змогу роз'яснити ті моменти, які несли основне смислове навантаження. Це спонукало особистість глибше зануритись у ключові деталі проблемної ситуації.

Техніка «реконструкція втраченого сенсу» [2, с. 81–82] спонукала до зміни системи ціннісних орієнтацій, глибинного переосмислення свого життя, руйнування деструктивних стереотипів відповідно до нової життєвої філософії.

Застосування техніки «розширення горизонтів бачення світу» [2, с. 83–84] дало змогу індивідові змінити суб'єктивне сприйняття свого життя загалом та проблеми інтернет-залежності зокрема через зміну масштабності окремих елементів життя, що сприяло розширенню свідомості та зміні акцентів.

Техніку «емоційної підтримки» [5] використовували впродовж усієї роботи, оскільки в контексті ресурсного підходу вона була однією з основних. Особливої ваги використання цієї техніки набуло на стадії здійснення змін, оскільки вона особливо насичена та сповнена небезпеки повернення до звичної деструктивної поведінки особистості.

Включення до консультативного процесу техніки «узагальнення» [6] набуло особливої ролі на завершальному етапі роботи, оскільки вона давала змогу підсумувати здобутки клієнта й актуалізувати його стратегію на підтримання нового стилю життя в подальшому.

Підвищенню ефективності роботи з інтернет-залежними молодими людьми сприяло вчасне пропрацювання їх спротиву щодо впливів, які використовували під час консультування. При зіткненні зі спротивом використовували такі стратегії: просте відображення (повторення сказаного клієнтом у нейтральній формі) [8]; посилене відображення (сказане клієнтом переформулюється в перебільшеній формі) [3]; двостороннє відображення (прийняття сказаного клієнтом й наголошення його протилежних за змістом висловлювань) [7]; зміщення фокусу (перенесення акценту з перешкод, які виникають у

процесі боротьби із залежністю на можливості особистості) [6]; згода зі зміщенням (психолог погоджується з клієнтом, зміщуючи при цьому акценти) [5]; рефреймінг (психолог пропонує позитивну інтерпретацію інформації, яка оцінюється клієнтом негативно) [2]; неочікуване прийняття сторони співбесідника (додається прийом посиленої рефлексії) [1].

При перевірці ефективності програми, спрямованої на роботу з молоддю, якій властиві прояви інтернет-залежності, утворено експериментальну групу, в яку ввійшло 18 осіб старшого підліткового та раннього юнацького віку, а також контрольну групу. Ідентичність контрольної та експериментальної груп перевіряли за допомогою ϕ^* критерію Фішера ($\phi^* = 0,34$ при $\phi^*_{кр} = 1,64$).

Для перевірки ефективності розробленої стратегії використовували такі методики: тест на інтернет-залежність (К. Янг в адаптації В. О. Бурової); шкала інтернет-залежності (Чен); опитувальник «Сприйняття інтернету» (О. А. Щепіліна). Отримані результати наведено на рис. 1.

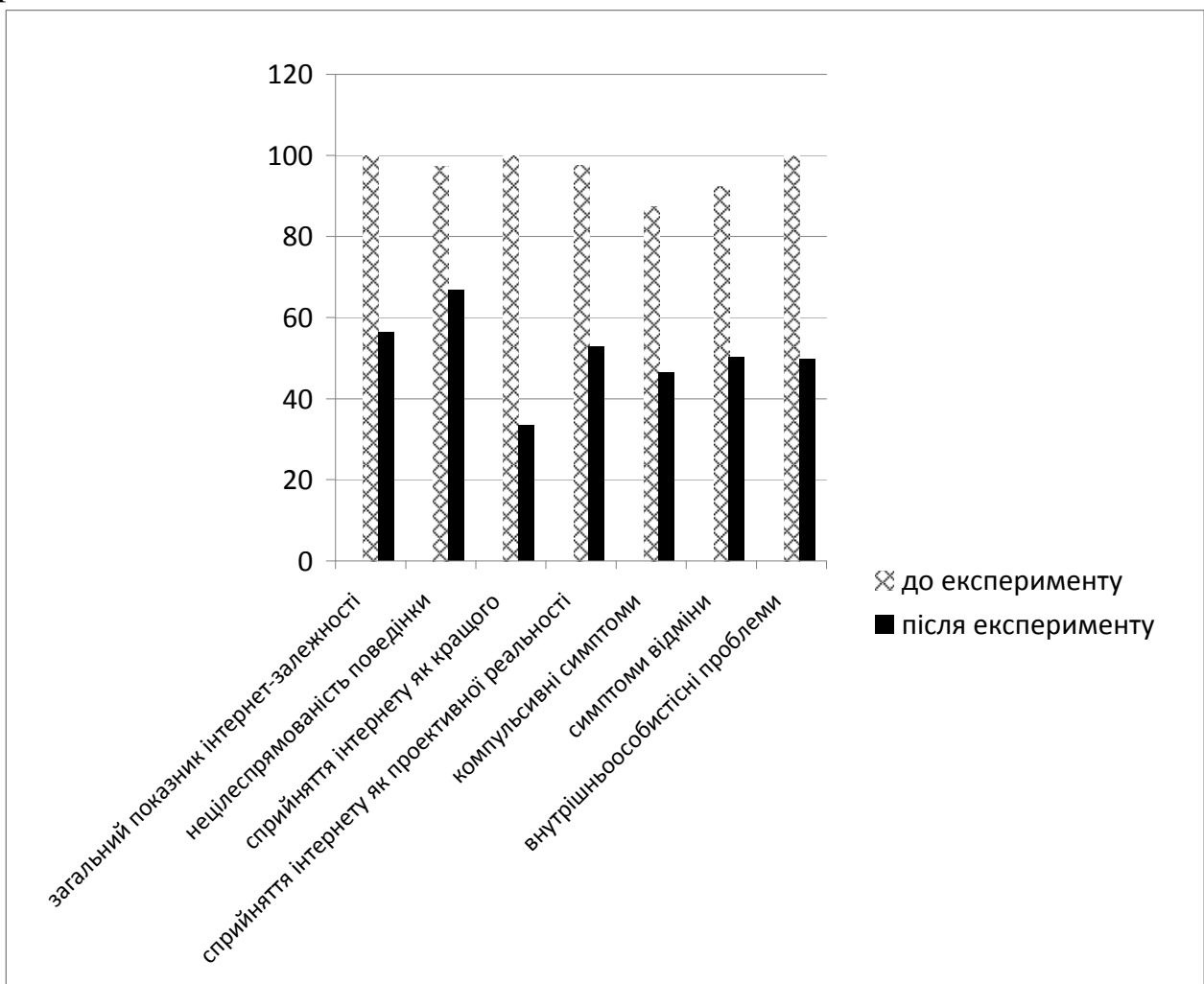

Рис. 1. Ступінь інтернет-залежності до та після корекції

При порівнянні показників, отриманих до та після корекційної роботи, помітні статистично значущі відмінності ($\varphi^* = 4,56$ при $\varphi^*_{кр} = 1,64$ при $p < 0,05$). Ознаки залежності спостерігаються в 100 % осіб до корекції та 56,4 % – після неї, що свідчить про зменшення проявів залежності під час здійснення корекційних впливів. Учасники мали можливість глибше пізнати себе, розширити уявлення про свої здібності й можливості, позитивні риси та сильні сторони особистості, що сприяло виробленню адекватної самооцінки, стійкої та несуперечливої «Я-концепції». Так підвищували упевненість особистості в собі, що давало змогу їй знизити мотивацію до занурення у віртуальну реальність й сприяло подоланню психологічних бар'єрів та перешкод на шляху до самореалізації.

За шкалою «Нецілеспрямованість поведінки» високий рівень спостерігали в 97,4 % осіб до корекції та в 66,7 % – після неї ($\varphi^* = 2,86$ при $\varphi^*_{кр} = 1,64$ при $p < 0,05$). У процесі роботи відбувалась оптимізація сприйняття особистості інтернету, руйнування деструктивних поведінкових конструктів, спрямування діяльності в інтернеті в певне русло, що передбачає відсутність проявів залежності. Також спостерігалось вирівнювання ставлення особистості до віртуального середовища та до дійсності. Якщо раніше індивід надавав перевагу перебуванню в інтернет-середовищі, сприймаючи його привабливішим, то в процесі роботи особистість навчилася отримувати задоволення від перебування у справжньому світі та почала розцінювати його як сферу задоволення провідних потреб.

Високий рівень за шкалою «Сприйняття інтернету як кращого, порівняно з реальним життям» демонстрували 100 % осіб до початку корекційної роботи та 33,4 % – після її завершення ($\varphi^* = 6,03$ при $\varphi^*_{кр} = 1,64$ при $p < 0,05$). Такі респонденти змогли змінити деструктивні установки щодо сприйняття інтернет-середовища та справжнього життя, розширивши уявлення про свої можливості щодо самореалізації в навколишній дійсності. Якщо раніше вони оцінювали віртуальну реальність як середовище, у якому можна отримати позитивні емоції, де їм комфортно та де вони почувають себе впевнено, а справжній світ сприймали як ворожий та наповнений проблемами, то після проведення корекції вони змогли по-новому оцінити своє оточення, розкрити для себе нові можливості.

За шкалою «Сприйняття інтернету як проєктивної реальності» високий рівень властивий 97,6 % осіб до початку корекційної роботи та

52, 8% – після її завершення ($\varphi^* = 3,80$ при $\varphi^*_{кр} = 1,64$ при $p < 0,05$). У процесі проведеної роботи відбувалося зменшення значущості для особистості перебування в інтернеті й водночас активізація установок на самореалізацію в реальному житті. У такий спосіб особистість змогла відкинути прагнення до використання інтернет-середовища для «втечі» від реальності, повірити у власні сили, підвищити впевненість в собі та спробувати подолати ті бар'єри, які заважали її самовираженню в минулому.

Високі показники за шкалою «Компульсивні симптоми» спостерігались у 87,4 % осіб до проведення корекційної роботи та 46,4 % – після неї ($\varphi^* = 2,90$ при $\varphi^*_{кр} = 1,64$ при $p < 0,05$). Розширювались уявлення особистості про себе, формувалась адекватна самооцінка та самоствавлення, що сприяло зниженню компульсивності поведінки в мережі, оскільки індивід усвідомив, що його сприйняття реальності обмежене, а підвищення впевненості в собі зумовлювало комфортніше самопочуття в соціумі.

Результати отримані за шкалою «Симптоми відміни» вказують на те, що високий рівень був виявлений у 92,5 % осіб до проведення корекційної роботи та в 50,3 % – після неї ($\varphi^* = 3,19$ при $\varphi^*_{кр} = 1,64$ при $p < 0,05$). Такі респонденти демонстрували вищу схильність до самоконтролю за відсутності підключення до мережі, сприймали таку ситуацію не як психотравмуючу та критичну, а як таку, що не викликає значної зміни емоційного фону та не провокує виникнення яскравих негативних емоцій. Учасники змогли виробити здатність до збереження емоційної стабільності та саморегуляції власних психічних станів, що зробило їх поведінку більш адекватною та соціально прийнятною.

За шкалою «Внутрішньоособистісні проблеми та проблеми зі здоров'ям» високий рівень властивий 100 % осіб до корекції та 49,7 % – після неї ($\varphi^* = 4,98$ за $\varphi^*_{кр} = 1,64$ при $p < 0,05$). Учасники тренінгу змогли розвинути ресурси для подолання тих труднощів і перешкод, які виникли внаслідок впливу залежності, і таким чином гармонізувати своє життя загалом, та стосунки з близькими і навколишніми людьми зокрема.

Аналізуючи показники, отримані в контрольній групі, не виявлено статистично значущих відмінностей за жодною зі шкал.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Уключення методу мотиваційного інтерв'ювання в процес психологічного кон-

сультування під час роботи з інтернет-залежною молоддю – ефективний засіб зниження рівня адикції, який сприяє виявленню глибинних внутрішніх конфліктів, що лежать в основі виникнення та розвитку залежності.

Підтвердила свою ефективність стратегія психоконсультативної роботи, що передбачає розв'язання таких завдань: усвідомлення інтернет-залежності як проблеми; переоцінка стилю життя; переоцінка власної особистості; переоцінка ставлення до віртуальної реальності; вироблення внутрішньої стратегії подолання залежності; розширення внутрішніх ресурсів особистості; здійснення змін і актуалізація процесу зцілення; закріплення нового стилю життя.

Перспективний напрям дослідження – подальше розроблення методів і засобів психокорекції інтернет-залежності.

Література

1. Байярд Д. Ваш беспокойный подросток / Д. Байярд, К. Байярд. – М. : Педагогика, 1991. – 208 с.
Bayiard D. Vash bespokonnny podrostok / D. Bayiard, K. Bayiard. – M. : Pedagogika, 1991. – 208 s.
2. Горноста́й П. П. Теория и практика психологического консультирования / П. П. Горноста́й, С. В. Васьковская. – Киев, 1995. – 186 с.
Gornostay P. P. Teoriya i praktika psikhologicheskogo konsultirovaniya / P. P. Gornostay, S. V. Vaskovskaya. – Kiyev, 1995. – 186 s.
3. Захаров Н. П. Психотерапия пограничных состояний и состояний зависимости / Н. П. Захаров. – М. : ДеЛи принт, 2004 – 288 с.
Zakharov N. P. Psikhoterapiya pogranichnykh sostoyaniy i sostoyaniy zavysymosti / N. P. Zakharov. – M. : DeLy print, 2004 – 288 s.
4. Колесникова Г. И. Основы психопрофилактики и психокоррекции / Г. И. Колесникова. – Ростов н/Д. : Феникс, 2005. – 185 с.
Kolesnikova G. Y. Osnovy psikhoprofilaktiki i psikhokorrekcii / G. Y. Kolesnikova. – Rostov n/D. : Feniks, 2005. – 185 s.
5. Клейберг Ю. А. Социальная психология девиантного поведения / Ю. А. Клейберг. – М. : ТЦ Сфера, 2004. – 192 с.
Kleyberg Yu. A. Socialnaya psikhologiya deviantnogo povedeniya / Yu. A. Kleyberg. – M. : TCz Sfera, 2004. – 192 s.
6. Мэй Ролло. Искусство психологического консультирования / Ролло Мэй. – М. : Апрель-пресс, 2010. – 277 с.
Mey Rollo. Yskusstvo psichologytcheskogo konsultyrovaniya / Rollo Mey. – M. : Aprel-press, 2010. – 277 s.
7. Слабинский В. Ю. Психологическое консультирование / В. Ю. Слабинский. – Изд-во Дальневосточ. ун-та, 2003. – 256 с.
Slabinskiy V. Yu. Psikhologitcheskoye konsultirovaniye / V. Yu. Slabinskiy. – Izd-vo Dalnevostoch. un-ta, 2003. – 256 s.

8. Фурман Б. Психотерапевтическое консультирование. Беседа, направленная на решение / Б. Фурман, Т. Ахола. – СПб. : Речь, 2001. – 160 с.
Furman B. Psykhoterapevticheskoye konsultirovaniye. Beseda, napravlennaya na resheniye / B. Furman, T. Akhola. – SPb. : Rech, 2001. – 160 s.
9. Miller W. R. Motivational interviewing: preparing people to change addictive behavior / W. R. Miller, S. Rollnick. – NY : Guilford Press, 1991. – 327 p.

УДК 159.9

П. А. Карелін

Received: December 02, 2016

Revised: February 20, 2017

Accepted: March 12, 2017

ДОСВІД РОЗРОБЛЕННЯ ОПИТУВАЛЬНИКА «КОНФІГУРУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ МЕЖ ОСОБИСТОСТІ»

Стаття містить послідовне описання побудови й валідизації багатошкального особистісного опитувальника, який ґрунтується на авторській моделі конфігурування психологічних меж особистості. Проаналізовано деякі сучасні підходи щодо розуміння феномену психологічних меж особистості й актуальний стан тестологічних здобутків на цю тему в психодіагностичній галузі. Наведено емпіричну операціональну модель конфігурування психологічних меж особистості. Психологічні межі показані як функціональні органи особистості. Операціонально визначено ключові параметри психологічних меж особистості для подальшого їх дослідження за допомогою тестів. Розкрито сутність поняття *конфігурування психологічних меж особистості*. Описано зміст поняття *психологічний суб-простір особистості* (вимір психологічного простору особистості) й емпіричну процедуру виокремлення психологічних суб-просторів особистості, що найчастіше задіяні в діадній комунікації. Вирізнено типи й основні етапи конфігурування психологічних меж особистості в міжособистісній взаємодії. Розглянуто низку психометричних процедур, задіяних під час конструювання методики. Наведено двохетапну процедуру забезпечення змістовної валідності опитувальника «Конфігурування психологічних меж особистості». Також перелічено деякі психометричні процедури побудування й корекції шкал опитувальника. Розгорнуто схарактеризовано оригінальну змістовну структуру шкал методики. Перелічено основні шкали опитувальника та спосіб їх оцінювання. Наведено результати апробаційного експерименту й здійсненого статистичного аналізу. Схарактеризовано емпіричну вибірку пілотажного тестування та прин-